

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4232-38/2023. számú ügyben

Az iskolaórség rendszerének átfogó vizsgálata során a Szent Miklós
Katolikus Általános Iskola és Óvodában tett helyszíni látogatással
összefüggésben

(előzményi ügy: RI-AJBH-691/2023)

Előadó: Dr. Martikán Erzsébet

Érintett szervek: - Szent Miklós Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Baks
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság
Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Csongrád- Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2023.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A nevelési-oktatási intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a Csongrád- Csanád vármegyei iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2023. november 7-én hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján, helyszíni látogatás keretében – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Szent Miklós Katolikus Általános Iskola és Óvodában* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő helyszíni látogatás megállapításait összegzem.

A látogatás időpontja: 2023. november 20.

A látogatás résztvevői: Dr. Martikán Erzsébet és Gábor Brigitta

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk];
- Az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaőrség tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Rendészeti Főigazgatóságának (a továbbiakban: Hivatal) munkatársait a *Szent Miklós Katolikus Általános Iskola és Óvoda* (6768 Baks, Fő utca 82., a továbbiakban: Iskola) intézményvezetője, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr fogadta, akik beszámoltak az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

Baks község *Csongrád-Csanád* vármegyében, a *Kisteleki* járásban található. A népesség alakulása 2013 és 2023 között csökkenő tendenciát mutat.

Az intézményt a *Szeged-Csanád Egyházmegye* alapította 2011-ben. A 2011/2012-es tanévvel kezdte meg működését az Iskola, nyolc évfolyamos általános iskolaként és óvodaként, majd 2012-ben kibővült két óvodával és három iskolával.

Az Iskola négy településen működik, amelynek székhelye *Bakson* van. *Bakson* az iskolai oktatás egy helyen, két épületben folyik. A főépületben 12 tanterem, ebédlő, konyha, irodák, szertárak és kiszolgáló helyiségek találhatóak. Megtalálható továbbá egy közel 600 négyzetméter nagyságú tornacsarnok is, amely a gyerekek számára biztosít sportolási lehetőséget. A hittanoktatás a diákok órarendjébe beépült, továbbá a diákok részt vehetnek

szabadidős tevékenységeken is, például rajz szakkörön, néptáncon, diáksportkörön, illetve zongora-furulyaoktatáson egyaránt.

Az intézményvezető elmondta, hogy összesen 132 fő tanul az intézményben, amelyből 67 fő sajátos nevelési igényű (SNI), 29 fő beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) gyermek. Kifejtette továbbá, hogy 29 hátrányos helyzetű, valamint 48 halmozottan hátrányos helyzetű tanuló jár az Iskolába.

Az intézményvezető az iskolaórség igénylésének okáról azt nyilatkozta, hogy az Iskolába viszonylag sok diák jár, akik a vitarendezéseket nem kizárólag szóban intézik, hanem esetenként tettelegességben nyilvánul meg. Az intézményvezető elmondta, hogy ezeket az eseteket szeretne volna visszaszorítani, úgy vélte, hogy jó lenne, ha lenne egy személy, aki segít nekik ebben a problémában. Az iskolaórség bevezetéséről a polgármesterrel közös beszélgetés folyamán döntött, amelynek bevezetése 2022. október 10-én történt az intézményben.

Az iskolaóri tevékenységről és az intézményvezetői észrevételeiről

Az Iskolában az 58 éves M. A. teljesít iskolaóri szolgálatot, aki középiskolai végzettséggel rendelkezik. Az iskolaőr *Balástyáról* jár az intézménybe dolgozni, korábban fegyveres biztonsági őrként dolgozott egy büntetés-végrehajtási intézetben. Ezáltal nagy tapasztalattal rendelkezik a rendészeti területen.

Az iskolaőr elmondta, hogy korábban egyszer már járt az Iskolában, és nagyon jó benyomásai lettek.

Kérdésre az iskolaőr beszámolt arról, hogy reggel 7:15 órakor érkezik az Iskolába, megérkezését követően átöltözik, és bejelentkezik a koordinátornál. Elmondása alapján 7:30 órától a gyerekek beengedésért felel, illetve a reggeli gyülekezőnél is besegít. 7:45 órakor van sorakozó, amely során felírja a későn érkező diákokat. Az őr kifejtette, hogy az órák alatt járőrözni szokott, ha szükséges, akkor értesíti a védőnőket, bármilyen egészségügyi probléma felmerülésekor. Szolgálatát délután 16:00 óráig tart, ameddig az utolsó diák a napköziből hazamegy.

Az iskolaőr észrevételként fogalmazta meg, hogy egyes esetekben rendkívül hasznos lenne, ha nála lenne az elsősegélynyújtó doboz, ugyanis akkor azonnal tudna cselekedni, és a bajba jutottakon segíteni.

Az iskolaőr hangsúlyozta, hogy mind az Iskolától, mind a rendőrségtől megkapta azokat a tárgyi eszközöket, amelyekre szüksége van a munkavégzése során. A szükséges technikai eszközök is rendelkezésére állnak, beleértve a zárható szekrényt, számítógépet, mobiltelefont és internet-hozzáférést. Ezenkívül a megfelelő felszerelés is biztosítva van számára, ideértve a formaruhát, a rendőrbotot, a vegyi eszközt és a bilincset. Ezek hozzájárulnak a hatékony és biztonságos munkavégzéshez, és az iskolaőrnek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a feladatait megfelelően ellássa.

Az iskolaőr kifejtette, hogy a képzést kellő mennyiségűnek és minőségűnek véli a korábbi munkatapasztalata miatt, ugyanakkor megjegyezte, hogy a pályakezdő munkatársak számára az átadott szakmai ismeretek nem mindig bizonyulnak elegendőnek. Közölte, hogy elsősegélynyújtási ismeretekre is kitértek az oktatás során, illetve az *alapvető jogok biztosának* szerepéről is szó esett a jogorvoslat tekintetében.

Kérdésre az iskolaőr elmondta, hogy jó a viszonya az oktatókkal, megbíznak benne, számos segítője van az Iskolában, például a védőnő vagy a szociális munkatárs. Hozzátette, hogy véleménye alapján kevés férfi pedagógus van az Iskolában, és szükséges a határozott

fellépés a diákok irányába, hogy tiszteljék a munkatársakat. Megjegyezte, hogy a szülők nem kifejezetten kedvelik személyét a bevezetett szabályok miatt. Úgy gondolja, hogy a diákok szeretik, sok esetben megölelik őt, azonban kellő tisztelettel vannak irányába. Véleménye alapján viszonylag sok szeretethiányos gyerek jár az intézménybe, akik törődést igényelnek, és a tőle elvárható módon igyekszik nekik segíteni.

A diákok egyes esetekben az ellentétek feloldásában kérnek az iskolaőrtől segítséget, illetve a tanórákkal kapcsolatban is fel szokták keresni. Az iskolaőr segíti mindezekben a tanulókat, garantálva ezzel biztonságukat. Elmondta, hogy igyekszik a konfliktusokat békés úton megoldani, illetve együtt megbeszélni a diákokkal a probléma forrását.

Az iskolaőr szerint a megfelelő szóbeli kommunikáció elegendő a diákok közötti konfliktusok kezeléséhez, naponta kevés szóbeli figyelmeztetést intéz a tanulók irányába. Kifejtette, hogy a hirtelen felindulásból kipattanó konfliktusok száma redukálódott a jelenlétének következtében.

Az őrről beszámolt arról is, hogy munkába állása óta nem volt arra példa, hogy intézkednie kelljen. Testi kényszer és egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges, továbbá rendőrség értesítésére sem került sor.

Az iskolaőr nyugdíjazásáig képzelel el szolgálatát, elmondta, hogy tökéletesek a munkakörülményei az előző munkahelyéhez képest. Észrevételként fogalmazta meg, hogy hasznos lenne, ha irodája a portaszolgálat vagy a bejárat közelében lenne, amennyiben bármilyen probléma adódik, akkor azonnal tudjon cselekedni. Megjegyezte, hogy ott található a kamerarendszer is, így könnyebben nyomon tudná követni a diákokat és a kialakuló konfliktusokat. Véleménye szerint még eredményesebb lenne tevékenysége, ha több hatáskörrel rendelkezhetne (akár orvoshoz elvihetné a segítségre szoruló diákokat), illetve kifejtette, hogy véleménye szerint a jelzőrendszerek nem elég kiforrottak.

Az intézményvezető szerint semminemű félelmet vagy szorongást nem váltott ki az iskolaőr formaruhájának vagy a kényszerítő eszközöknek a látványa, az SNI-s diákoknál sem. Elmondta, hogy a szülők nehezen szokták meg az iskolaőrt, ugyanis a szülők nehezményezik, ha valaki a gyermekükre szól.

Az intézményvezető kifejtette, hogy mindig beszélnek az iskolaőrrel, hogy mi történt az adott napon, úgy gondolja, hogy mindenki jól „*összedolgozik*”. Úgy látja, hogy a gyerekek bizalommal fordulnak az iskolaörhöz, hangsúlyozta, hogy szükség van arra, hogy valaki meghallgassa a diákokat.

Mind az intézményvezető, mind az őrről elmondta, hogy panasz nem érkezett az iskolaőri tevékenységgel összefüggésben.

Az intézményvezető is úgy gondolja, hogy az iskolaőr kezében lehetne több hatás- és jogkör.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaőri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőrséget az érintett nevelési- oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott nevelési- oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmekre elkövetett jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaőrség szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az iskolaőri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben az iskolaőri feladatok ellátását akkor kezdheti meg, ha – a munkáltató által meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon belül – sikeres iskolaőri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre juttatása, a jelentkező iskolaőri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A helyszíni látogatás során a Hivatal munkatársai meggyőződtek arról, hogy az iskolaőr rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruházattal, felszerelési eszközökkel, valamint saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermekjogi Egyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének

vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermekjogi Egyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gytv. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §] Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);

- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önveszély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentiek túl az iskolaőrt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztá jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelendő, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A helyszíni látogatás során elhangzott intézményvezetői és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján megállapítható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr egyetlen alkalommal sem kezdeményezett intézkedést, kényszerítő eszköz alkalmazása nem merült fel. Jelenlétével és tevékenységével aktívan hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel, az eljárásom keretében az Iskolában folytatott helyszíni látogatás során alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot nem tártam fel.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos